

Nr 38.

Av herr **Lundgren** i Vendelsberg, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av undervisning i pedagogik och psykologi vid arméns och flottans skolor för utbildning av befäl.*

Den utsträckning av värnpliktstiden, som under det senaste decenniet genomförts i vårt land, har för visso i många hänseenden varit av stor betydelse. I motiveringen till densamma, i förordanden inom tidningspressen och i förhoppningen hos dem, som biföllo förslagen därom, ingick bland annat, att utvidgningen av den militära övningstiden skulle medföra även en sedlig och själsligt väckande inverkan, så att denna övningstid kunde bliva en utvecklande uppfostringsskola för de värnpliktiga, och det just i en ålder, då deras mognadsgrad och föregående erfarenhet i livet göra flertalet av dem i alldeles särskild mån mottagliga för en sådan utvecklande och förädlande påverkan.

Om det redan nu med sanning kan sägas, att den kroppsliga utbildningen och härningen inom vår armé med stora steg närmar sig den grad av fulländning, som man från början hoppats — och denna del av det militära utbildningsarbetet kan och får aldrig underskattas — så torde dock med skäl kunna ifrågasättas, huruvida detta kan gälla även det sedliga och själsligt väckande arbetet. Det kan visserligen icke förnekas, att flera officerare vid varje truppförband ha utövat en intresserad och nog så betydelsefull verksamhet i sistnämnda riktning. Men säkerligen har detta endast varit sådana, som så att säga varit födda till folkuppfostrare, och dessa äro allt för få. Med varje officer, som saknas i detta arbete, är det dock en för litet. I denna del är det nämligen lika viktigt som i den

rent militära delen, att alla officerare rycka in och stå skuldra vid skuldra. Ty utan att de värnpliktige komma i åtnjutande av en direkt och målmedveten karaktärs- och personlighetspåverkan, kan väl landets värn *synas* vara starkt, men visst är likväl, att folkets verkliga värnkraft icke i främsta rummet växer med antalet värnpliktsdagar och kasernetablissemang utan först med en utbildning och en fostran, som inbegriper alla individens förmögenheter. Om behovet av en sådan vittna många företeelser inom vår armé; därom vittna också de värnpliktiga själva, särskilt under sina resor till och från lägerplatserna, då deras ofta mycket råa och ohyfsade uppförande verkar i hög grad sorgligt och nedslående på den verkliga fosterlandsvännen. Med tanke härpå skrev redan på sin tid en av vårt lands största tänkare, Viktor Rydberg, de beaktansvärda orden: »De, som veta, vilken liten hop vi svenskar äro, veta också, att om någon räddning för oss i farans stund är möjlig, måste vi bakom våra lätt räknade kanoner och glesa bajonettrader hava något annat än en uniformerad pöbel.»

Man har ju i våra dagar i det praktiska utbildningsarbetet inom armén så mycket som möjligt övergått från handgrepp och paradmarscher till en mera fältmässig utbildning. Högeligen önskligt vore då också, att man i fråga om det militära utbildningsarbetet ville inrikta sig även på truppens rent andliga utveckling och därvid taga sikte särskilt på sådana individuella egenskaper, som känneteckna den sanna människan och medborgaren.

Såsom redan delvis påpekats, synes en sådan demokratisering i ordets bästa bemärkelse, en sådan omtänksam vård om ej blott den fysiska folkhälsan och dennas utnyttjande i rent militärt syfte, utan även om manskapets andliga utveckling flerstädes hava gjort sig gällande inom den svenska officerskåren särskilt under de senare åren. Av dennas härför mest intresserade medlemmar beklaga emellertid många de stora brister, som vidlåda och måste vidlåda t. o. m. dessa enstaka ansatser i nämnda riktning, och de angiva ofta som ett viktigt skäl härtill bristen på såväl teoretisk som praktisk kunskap i uppfostrings- och undervisningskonsten, i sättet att umgås med, att leda och biträda de värnpliktige, att ingiva dem mod och tillförsikt och att hos dem uppväcka just de levande krafter, som särskilt äro användbara vid ett lands försvar; brister slutligen i förmågan att själva eftertänka, om, såsom en officer en gång sade, beväringens »dumma» svar möjligen icke kunde bero därpå, att officeren frågat »dumt».

Inom officerskåren hava därför på sista tiden starka röster höjts för

en grundläggande och befruktande undervisning härutinnan, en förberedande lärokurs, som kunde omöjliggöra åtminstone de svårare av nu förekommande missgrepp, som skulle göra de goda lärarne inom officerskåren än bättre och de dåliga handledarne mindre dåliga, som skulle giva dem nödvändiga psykologiska inblickar och tekniska påpekanden, som skulle lära dem bättre känna sig själva och sina elevers kroppsliga och andliga struktur och behov. Även om det härvidlag, som ofta annars, skulle kunna dragas i tvivelsmål, huruvida en dylik kurs komme att fylla alla de förväntningar, som fosterlandsvännen gärna vill ställa på officerskåren, så torde det likväl vara lätt att inse både behövligheten och gagnet av en sådan kurs, ifall den bleve rätt ledd. Man har nämligen ingen som helst garanti för att officerare i högre grad än andra lärarekategorier skulle vara födda till folklärare, vara skickliga att utan all metodiskt ordnad förberedelse leda sina lärjungar eller sin trupp i här berörda avseenden.

Undervisning och övning av i viktiga delar samma art, som den här antydda, anses ju nödvändiga vid utbildning av präster och lärare vid läroverk, seminarier och folkskolor, vilka häråt måste ägna en god del av sin studietid.

Början till en pedagogisk utbildning av våra officerare synes i viss mån redan vara gjord, i det att man inom gymnastiska centralinstitutet sedan något år tillbaka begynt med fysiologiska, psykologiska och pedagogiskt-historiska föreläsningar. Då emellertid blott ett jämförelsevis ringa antal officerare får genomgå nämnda institut, vore det av vikt, att kretsen av åhörare vid dylika föredrag kunde utvidgas, ävensom att den i ämnet redan började undervisningen med stöd av vunnen erfarenhet eventuellt omlades i gagneligaste riktning.

Är sålunda en dylik lärokurs för officerarne, förlagd till deras egentliga utbildningstid å officersvolontär- och krigsskolorna, högeligen av nöden, så skall man måhända likväl föra på tal den redan ganska strängt upptagna tiden vid dessa skolor, det stora behovet av så god direkt militärutbildning som möjligt och de redan förut många slagen av övningar och kunskaper och därav draga den slutsatsen, att det skall bliva omöjligt finna tid till ännu ett läroämne. I detta resonemang ligger helt visst mycken sanning, och vår tids mångsplittrade undervisning har redan länge väckt ett missnöje, som blott är allt för berättigat. Frågan blir då, om ej det nya ämnet skall kunna anses vara av sådan vikt, att det väl skulle försvara sin plats på ett redan förut välbesatt schema, eller att det rent av vore berättigat att vid för stor trängsel låta ett eller annat ämne av

annan art få sin tid något minskad. Den invändningen kommer helt säkert också att här göras, att officerarne ju lätteligen borde kunna inhämta och öva det nödvändiga av ovannämnda läroämnen, sedan de efter krigsskolans slut väl kommit i tjänst vid respektive regementen eller eljest på egen hand. På densamma är svaret ganska lätt att giva. Officerarne böra nämligen i likhet med andra lärare vara nöjaktigt utbildade, innan de börja sin tjänst, och de borde ej längre få göra sig skyldiga åtminstone till de grövsta av de nu förekommande pedagogiska missgreppen. Ett gott och förtroendefullt förhållande mellan dem och de menige är ur många synpunkter någonting allt för dyrbart och eftersträfvansvärt för att det skulle få äventyras genom de förras bristande kunskap eller rena okunnighet, och det torde vara ganska allbekant, att just de yngsta officerarne härutinnan göra sig skyldiga till de flesta obetänksamheterna. Hur naturligt detta sistnämnda förhållande än kan synas för den objektive iakttagaren, böra emellertid missförhållandena — i den mån de föreligga — undanröjas, och detta sker bäst därigenom, att de i tid förebyggas. Vidare kan det på förutnämnda invändning svaras — vad flera officerare själva med ledsnad framhållit — att det är förenat med utomordentliga svårigheter att under tjänstgöringsåren erhålla kännedom om lämplig litteratur, att vinna tid för egna studier och förnämligast att förvärva förmåga att rätt planlägga desamma. Apparater för fysiologiska och psykologiska experiment — om än av enklaste slag — äro även synnerligen svåranskaffliga, och nödig handledning står sällan att få.

Andra invändningar än de nu bemöta kunna möjligen göras, och vissa svårigheter kunna naturligtvis yppa sig beträffande den här ifrågasatta undervisningens införande på det militära skolprogrammet. Man har dock skäl hoppas på möjligheten att finna en väg förbi desamma, även om en bestämd sådan icke nu kan eller bör angivas. Det torde även vara svårt och i frågans nuvarande läge mindre nödvändigt att här giva bestämda, detaljerade meddelanden om kursens önskvärda läroinnehåll och arbetssätt.

Av det föregående torde emellertid framgå, att den åsyftade undervisningen vid militärskolorna skulle få en tvåfaldig uppgift. Den skulle för det första avse att göra de blivande officerarne förtrogna med soldatmateriallets kroppsliga och psykiska förutsättningar samt med de viktigaste problemen inom uppfostringskonstens metodik och historia.

Undervisningen torde därför böra omfatta:

1. En förberedande kurs i psykologi med tillräcklig hänsyn till den experimentella psykologiens och sinnesfysiologiens forskningsresultat.

2. En kurs i pedagogik omfattande
  - a) Undervisningskonstens allmänna förutsättningar och metoder;
  - b) Pedagogikens historia i mycket kort översikt med huvudvikt vid fältundervisningens historiska utveckling;
  - c) Karaktärspedagogik och disciplinlära.
3. Fälthygien jämte dess fysiologiska betingelser.

För det andra skulle den åsyftade undervisningen vid militärskolorna ha till uppgift att utbilda officerarna till klarsynta och målmedvetna uppfostrare av den ungdom, som en gång skall stå under deras ledning. — Våra officerare ha under sin vård och fostran en större elevskara än någon annan kår av lärare för vuxen ungdom i vårt land.

Dessa elever äro dessutom, såsom redan påpekats, i den ålder, att de ha tillräcklig erfarenhet och mogenhet för att finna sig behöva lära, på samma gång de ännu äro tillräckligt böjliga för att låta sig leda. Lärarnes ansvar gentemot dessa unga är därför ofantligt stort och ökas i hög grad därigenom, att det just är officerarne, som angiva tonen och andan på lägerplatserna och i kasernerna. Tyvärr kan det med sanning sägas, att den sedliga och andliga atmosfären inom dessa hittills ej varit den allra bästa, liksom ock, att allt för många officerare icke till fullo fatta ansvaret i sin läraregärning. Häri torde man törhända finna de förnämsta orsakerna till det svenska folkets ofta uttalade misstänksamhet och ovilja mot allt, vad militärväsende heter. Helt säkert skulle det militära i icke ringa grad kunna återvinna folkets förtroende, därest officerarne bättre än hittills sattes i stånd att fylla sin fostringsplikt mot landets unga värnpliktige. Omedelbart efter slutad rekryttid komma dessa att som politiskt röstberättigade medborgare intaga sina platser i samhället; det vore förvisso av ovärderligt gagn, om de dessförinnan och särskilt under värnpliktstjänsten icke endast vunnit sådana erfarenheter och färdigheter, som krigsberedskapen direkt fordrar, utan dessutom hos sig fått uppammade andra individuella och medborgerliga dygder, såsom karaktärsfasthet och fosterlandskärlek, sedesrenhet och samhälleligt intresse.

De unga officerarne borde i tid förberedas till ett sådant förädlings- och fostringsarbete bland de värnpliktige, ett arbete, som avser mera att väcka och sporra än att meddela direkta kunskaper, mera att fostra och utveckla än att giva och förhöra utanläxor, ett arbete, som hos de unga kan bilda och utdana ett äkta svenskt medborgareideal. På så sätt skulle de militära lärarne kunna fortsätta det arbete på de ungas karaktärsdaning, som redan påbörjats av de civila lärarne.

Så ofta här nämnts officerare och officersaspiranter, har därjämte även åsyftats underofficerare och underbefäl av manskapet under och efter deras utbildningstid. Den pedagogiska lärokursen för befälsämnen utan studentexamen skulle naturligtvis ordnas med hänsyn till dessas ståndpunkt och behov.

Kursen i psykologi och pedagogik skulle alltså avse att utbilda alla våra officerare (både högre och lägre) till dugliga lärare, som å ena sidan inom ramen av den givna övningstiden jämförelsevis snabbt och säkert kunde dana de värnpliktiga till i militär-tekniskt avseende väl utbildade soldater, och som å andra sidan hade vilja och förmåga att hos dessa soldater väcka och fostra de andliga krafter, som allena förmå att av de unga dana ädla och modiga män och av de övade disciplinerade massorna skapa en nationell folkhär med förmåga och vilja att värna sitt land.

På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen behagade i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det undervisning i pedagogik och psykologi måtte i lämplig form och omfattning meddelas vid arméns och flottans skolor för utbildning av befäl.

Stockholm den 20 januari 1913.

Oskar Lundgren,
Vendelsberg.